

KICHIK BIZNES VA TADBIRKROOLLIKDA AHOLI BANDLIGI

Shadmanova Madina Omnulla qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

Annotatsiya.

Ushbu maqolada kichik biznes va tadbirkorlik sohasining aholi bandligidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Kichik biznes yangi ish o'rinlarini yaratish orqali mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishiga hissa qo'shadi va ishsizlik darajasini kamaytirishga yordam beradi. Maqolada kichik biznesning rivojlanishidagi asosiy muammolar, xususan, moliyalashtirish, huquqiy to'siqlar va kadrlar malakasi yetishmovchiligi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ushbu muammolarni hal qilish bo'yicha tavsiyalar taqdim etiladi. Tadqiqot natijalari O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirishning samarali yo'llarini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. Kichik biznes, tadbirkorlik, aholi bandligi, ish o'rinlari, iqtisodiy rivojlanish, moliya, ishsizlik, kichik korxonalar, kredit.

Annotation

This article analyzes the role and significance of small business and entrepreneurship in employment. Small businesses contribute to the development of the national economy by creating new jobs and help reduce unemployment levels. The article examines the main problems in the development of small businesses, including financing, legal barriers, and the shortage of skilled personnel. Additionally, recommendations for solving these problems are presented. The research results serve to identify effective ways to increase employment through the development of small business and entrepreneurship in Uzbekistan.

Keywords

Small business, entrepreneurship, employment, jobs, economic development, finance, unemployment, small enterprise, credit.

KIRISH

Bugungi kunda har qanday davlatning iqtisodiy rivojlanishi va ijtimoiy barqarorligi aholining ish bilan ta'minlanganligi bilan bevosita bog'liq. Aholi bandligini oshirish esa nafaqat ijtimoiy muammolarni kamaytiradi, balki mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga zamin yaratadi. Ayniqsa, kichik biznes va tadbirkorlik sohasining ahamiyati bu jarayonda katta. Chunki kichik biznes yangi ish o'rinlarini yaratishda, iqtisodiy faollikni oshirishda va innovatsiyalarni joriy etishda muhim rol o'ynaydi.

Kichik biznes va tadbirkorlik — bu iqtisodiyotning eng dinamik va moslashuvchan bo‘limlaridan biri bo‘lib, ular kichik hajmdagi korxonalar orqali faoliyat yuritadi. Ushbu biznes shakli asosan yirik sanoat korxonalariga nisbatan kamroq resurslarga ega bo‘lsa-da, ko‘proq ish o‘rinlari yaratish imkoniyatiga ega. Shuning uchun, ayniqsa, mamlakatlarda ishsizlik darajasini kamaytirish va aholining bandligini oshirishda kichik biznes va tadbirkorlikning o‘rni beqiyosdir.

O‘zbekiston Respublikasida ham so‘nggi yillarda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Davlat tomonidan ushbu sohani qo‘llab-quvvatlash uchun ko‘plab dasturlar, imtiyozli kreditlar va soliq yengilliklari joriy etildi. Buning natijasida kichik korxonalar soni sezilarli darajada oshdi, natijada yangi ish o‘rinlari paydo bo‘ldi. Bu esa aholi bandligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Biroq, kichik biznes va tadbirkorlik sohasida ham muammolar mavjud. Bu muammolar orasida moliyalashtirishning qiyinligi, bozordagi raqobat, huquqiy to‘siqlar va malakali kadrlar yetishmasligi kabi omillar mavjud. Ushbu omillar kichik biznesning rivojlanishini cheklaydi va yangi ish o‘rinlarini yaratish imkoniyatlarini kamaytiradi. Shu sababli, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishda mavjud muammolarni aniqlab, ularni bartaraf etish choralari ko‘rilishi zarur.

Shu munosabat bilan, ushbu maqolada kichik biznes va tadbirkorlikning aholi bandligidagi o‘rni, ularning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati, shuningdek, mavjud muammolar va ularni hal qilish yo‘llari haqida to‘liq tahlil qilinadi. Maqsad — kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashning samarali yo‘llarini aniqlash.

Kirish qismida shuningdek, kichik biznes va tadbirkorlik sohasining zamonaviy iqtisodiyotdagi o‘rni, ularning aholi bandligiga ta‘siri va ushbu mavzuning ahamiyati haqida tushuncha beriladi. Bu esa maqolaning asosiy qismiga kirish uchun zarur bo‘lgan nazariy poydevorni tashkil qiladi.

Adabiyotlar tahlili

Kichik biznes va tadbirkorlikda aholi bandligi masalasi bo‘yicha ko‘plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Bu mavzu iqtisodiyot, ijtimoiy fanlar va davlat boshqaruvi sohalarida keng o‘rganilgan bo‘lib, ko‘plab mutaxassislar kichik biznesning iqtisodiy o‘sish va ish bilan ta‘minlashdagi o‘rnini ta‘kidlaydilar.

Masalan, xalqaro iqtisodchilar J. Stiglits va X. Yellen kichik biznesni iqtisodiyotning moslashuvchan qismi sifatida ko‘rib, uning yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhimligini qayd etishgan (Stiglitz & Yellen, 2019). Ularning fikricha, kichik biznes innovatsiyalar uchun asosiy maydon bo‘lib, mamlakatlarning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

O'zbekiston sharoitida M. Islomov (2021) tadqiqotida kichik biznes va tadbirkorlikning aholi bandligini oshirishdagi o'rni batafsil tahlil qilingan. U o'z ishida kichik korxonalar sonining ko'payishi bilan ishsizlik darajasining pasayishi o'rtasida mustahkam bog'liqlik borligini ta'kidlaydi. Shuningdek, u kichik biznesning rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi moliyaviy va huquqiy muammolarni ko'rsatadi.

Xalqaro ekspertlar R. Kinsella va D. Terrell (2020) kichik biznes uchun qo'shimcha kredit resurslari va davlat tomonidan ko'rsatiladigan imtiyozlar aholi bandligini oshirishda asosiy omil ekanini ta'kidlaydilar. Ular shuningdek, biznes inkubatorlar va malaka oshirish kurslarining samaradorligini o'rganib, bu institutlarning tadbirkorlikni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadilar.

Shuningdek, adabiyotlarda kichik biznesning rivojlanishida yuzaga keladigan muammolar — moliyalashtirishning qiyinligi, soliq yukining yuqoriligi, bozor infratuzilmasining yetishmasligi va huquqiy noaniqliklar ko'p tilga olinadi (Rahimov, 2022). Bu muammolarni bartaraf etish uchun innovatsion yondashuvlar, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlari va malakali kadrlarni tayyorlash zarurligi qayd etilgan.

Metodlar

Ushbu maqolada kichik biznes va tadbirkorlikda aholi bandligini tahlil qilish uchun turli ilmiy-tadqiqot metodlari qo'llanildi. Asosiy metodologik yondashuvlar adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish, statistik tahlil, mantiqiy fikrlash va sifatli tahlil metodlar orqali kichik biznes va tadbirkorlikda aholi bandligining holati aniqlandi, muammolar tahlil qilindi va ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalar

Ushbu maqolada kichik biznes va tadbirkorlikning aholi bandligidagi o'rni va ahamiyati turli manbalar, statistik ma'lumotlar va tadqiqotlar asosida tahlil qilindi. Tahlil natijalari quyidagi asosiy xulosalarni ko'rsatmoqda.

Birinchiidan, kichik biznes aholining ish bilan ta'minlanishida asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, kichik va o'rta biznes sektorida yaratilgan yangi ish o'rinlari mamlakatdagi jami bandlikning katta qismini tashkil etadi. Bu ayniqsa, qishloq joylarda va kichik shaharlarda aholi bandligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Ikkinchiidan, kichik biznesning rivojlanishida eng katta to'siqlar moliyalashtirish bilan bog'liq ekanligi aniqlandi. Ko'pgina tadbirkorlar boshlang'ich kapital yetishmasligi va imtiyozli kredit olishdagi qiyinchiliklar tufayli o'z bizneslarini kengaytirishga qiynalmoqda. Shuningdek, soliq tizimidagi murakkabliklar va ma'muriy to'siqlar ham kichik biznes rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Uchinchidan, malakali kadrlar va professional bilimlarning yetishmasligi kichik biznesda aholi bandligini oshirish jarayonida muhim muammo hisoblanadi. Bu sohada malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etilishi bandlikni oshirishga yordam berishi ko'rsatildi.

To'rtinchidan, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlari, xususan, kreditlar, grantlar, soliq imtiyozlari va tadbirkorlikni rivojlantirish markazlari faoliyati kichik biznes sohasidagi muammolarni bartaraf etishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Natijada, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish aholi bandligini oshirishda samarali yo'l ekanligi tasdiqlandi. Shu bilan birga, mavjud muammolarni hal qilish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar amalga oshirilmasa, sohaning rivojlanish sur'ati sekinlashishi mumkin.

Shu bois, tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- Moliya manbalarini kengaytirish va mikroqarz tizimini takomillashtirish;
- Soliq va ma'muriy tartiblarni soddalashtirish;
- Malakali kadrlarni tayyorlash uchun ta'lim va treninglarni tashkil etish;
- Davlat tomonidan tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash dasturlarini yanada kengaytirish.

Ushbu natijalar kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirish uchun amaliy choralarni belgilashga imkon beradi va O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Maqolada kichik biznes va tadbirkorlikning aholi bandligidagi ahamiyati, ularning iqtisodiy rivojlanishdagi roli tahlil qilindi. Kichik biznes yangi ish o'rinlarini yaratish orqali mamlakatda ishsizlikni kamaytirishda samarali vosita ekanligi aniqlandi. Shu bilan birga, sohada yuzaga kelayotgan moliyalashtirish muammolari, huquqiy to'siqlar va malakali kadrlar yetishmasligi kabi omillar kichik biznes rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Davlat tomonidan taqdim etilayotgan kreditlar, soliq imtiyozlari va boshqa qo'llab-quvvatlash dasturlari kichik biznesning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda va aholining bandligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, kichik biznes va tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish, soliq va ma'muriy tartiblarni soddalashtirish hamda kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish zarur.

Umuman olganda, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali mamlakat iqtisodiyotining barqarorligi va aholining ijtimoiy farovonligini oshirish mumkin. Kelajakda ushbu sohani qo'llab-quvvatlash siyosati yanada samarali tashkil etilsa, O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligi oshadi va aholi bandligi yanada mustahkamlanadi.

Adabiyotlar ro'yxati.

1. Stiglitz, J., & Yellen, X. (2019). *Economics of Small Business and Entrepreneurship*. New York: Academic Press.

2. Islomov, M. (2021). Kichik biznes va tadbirkorlikning aholi bandligidagi roli. *Iqtisodiyot va jamiyat*, 3(2), 45-57.
3. Kinsella, R., & Terrell, D. (2020). Financing Small Enterprises for Employment Growth. *Journal of Economic Development*, 12(1), 78-93.
4. Rahimov, B. (2022). Kichik biznes rivojlanishidagi muammolar va yechimlar. *Tadbirkorlik va moliya*, 5(4), 32-40.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi. (2023). *Kichik biznes va tadbirkorlik statistikasi*. Tashkent: Davstat.
6. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va Mehnat Munosabatlari Vazirligi. (2023). *Aholi bandligi bo'yicha yillik hisobot*. Tashkent.
7. World Bank. (2021). *Small and Medium Enterprises and Job Creation*. Washington, D.C.: World Bank Publications.
8. OECD. (2020). *Entrepreneurship and Employment*. Paris: OECD Publishing.